

Iz grčke lirike - izbor i prijevod Dubravko Škiljan

vlastita naklada Ranko Horvat i Dubravko Škiljan, Zagreb 1975.

Romantičarska Evropa ranog 19. stoljeća, nekritična mnogo u čemu, pa tako i u svom filhelenizmu, često je u zanosu govorila o "grčkom čudu". Stoljeće i pol proteklo je od tada, i - začudo - ta emocionalno nabijena sintagma preživjela je sve nedaće kritičkog preispitivanja tradicije. Saznali smo u međuvremenu mnogo sasvim prozaičnih stvari: o privrednom ustrojstvu Mikene, o društvenom uređenju Atene V stoljeća; saznali smo da iza jednog, jedinstvenog i božanskog Homera stoje tisuće bezimernih stvaralaca, jednako nadarenih, možda i boljih pjevača. Sve nam to nije pomoglo. Mit o grčkoj civilizaciji, svim demistifikacijama usprkos, nismo uspjeli zatrti.

Svim onima koje je to grčko čudo bilo na koji način dotaklo, govori ova knjiga. Ovo nije antologija, barem ne onakva kakve se u nas obično sastavljaju: predgovor (obranaški) za stručnjake i prepjev ili prijevod za ostatak čitalaca. "Iz grčke lirike" jest jedna od onih knjiga koje sadrže upravo ono što im na koricama piše. I više od toga. Iza ovako skromno sročena naslova naći ćemo cijelu galeriju najraznovrsnijih pjesničkih osobnosti: rasplakane zaljubljenike i propale aristokrate, dvorske pjesnike i mirotvorce, bezočne epikurejce i uzvišene cinike - razlog više nego dovoljan da knjiga bude čitana i izvan kruga službeno zainteresiranih stručnjaka. A za to da knjiga bude uistinu čitana, postoje svi preduvjeti: efektna grafička oprema, preglednost, kratkoća - i cijena. I prijevod, dakako. Rijetko će se tko danas latiti prevođenja u stihu. Oni koji to pokušaju nazvat će radije prijevod prepjevom ogradajući se tako od svih mogućih primjedaba sitničavih znalaca. U ovakvim je prigodama prozni prijevod kudikamo češći. Više nego pomodni hir, on je ili reakcija na prijevode koji ga je specifičan jezik, jezik prijevoda (ono što Nijemci zovu Übersetzer -Deutsch a što je, između ostalog, posljedica robovanja ritmu i sintaksi originala); ili pak reakcija na impresionističke prepjeve što su se namnožili - u svijetu kao i u nas - posljednjih desetljeća. Koliko god prevođenje prozom bilo prihvatljivo u epici i snošljivo u drami, toliko je teško prilagodljivo lirici, pogotovo lirici ovakva tipa. Svakome tko je ikada pročitao jedan Alkejev ili Sappin stih ili neki dobro poentirani epigram, jasno je što praza, ma kako ritmizirana bila, ne može dati. U ovom slučaju pred nama je klasičan prijevod u stihu; stotinjak stranica od kojih svaka nosi vidljive značajke jedinstvenog prevodilačkog postupka. Stvar koja se ponekome neće učiniti presudno važnom; no prisjetimo se onih antologija u kojima pjesme jednog te istog pjesnika u rukama dvaju prevodilaca potpuno nerazpoznatljivo zvuče! Napokon, poštivanje metra originala, koliko god katkada znao biti opasno, pokazalo se kao dobra odluka. Prijevodi Alkeja

(96 Diehl, u knjizi str.39.) i Anakreonta (44 Diehl, str.49.) pripadaju među najbolja ostvarenja s ovog područja u nas.

Na kraju, jedna ili dvije neizbježne zamjerke.

1) Tiskarske pogreške u nas nisu rijetkost; izdanje ovog tipa nije, dakako, u tome nikakva iznimka. Neke su ipak neugodne jer čitaoca mogu dovesti u zabludu: Sard u Libiji (str.102), meni jednom (za: meni jadom - str. 28.)

2) Iako u nas vlada pomalo kaotično stanje kad je riječ o prenošenju vlastitih imena s grčkog na hrvatski, trebalo bi ipak sačuvati konzistentnost tamo gdje je to moguće; zato ako je grč. Nossis kroatizirano kao Nosida (str.54. i d.), nema razloga da to ne bude i s Doris - Dorida, a ne Doris kako stoji na str. 69.

Darko Novaković